
Hoe Muzen en muzen mij door de dag dragen

TEKST: TON SMITS BEELD: SANDRO CHIA (*IL PITTORE*)

Als schrijver en coach trek ik mijzelf elke dag, in navolging van de Baron van Münchhausen, aan mijn eigen haren uit mijn zelfverkozen moeras omhoog. Dat mijn armen ook op mijn 62ste nog over voldoende trekkracht beschikken, heb ik te danken aan mijn Muzen en muzen.



Lang geleden koos ik ervoor om voor mezelf te werken; in vaste dienst vond ik te spannend. In mijn beginjaren (de jaren tachtig), was ik zelfstandig ondernemer, later freelancer en tegenwoordig word ik zzp'er genoemd; met de tijdgeest veranderde ook het etiket dat anderen op mij plakten, maar de kern bleef. Je doet je werk alleen, voor eigen risico. Essentiële vragen over lidmaatschap en leiderschap ben ik daarmee misschien uit de weg gegaan. Maar het heeft mij wel een leven lang een heerlijk gevoel van vrijheid opgeleverd. Plichtmatige maandagochtendgesprekken bij de koffieautomaat ('hoe was je weekend?'), heb ik een leven lang kunnen vermijden. Ik werk wanneer ik wil. En belangrijker: voor wie ik wil. Een prijs betaal ik ook: het is solitair. Ik word niet als vanzelf meegenomen door de reuring om mij heen. Mijn omgeving brengt mij niet in flow, dat moet ik zelf doen. En dat vraagt iets van mij.

Beangstigende draaikolk

Mijn woonkamer is mijn werkkamer en het enige geluid dat je daar hoort is een zacht tikkende klok. De stilte kan fijn zijn, je hoort je eigen fluisterstem, het voelt vredig en afleiding is er niet.

Maar aanhoudende stilte kan bij mij ook al snel een gevoel van eenzaamheid en verlatenheid oproepen. Alsof ik afgesneden ben van het leven. Als ik niet uitkijk, verdwijnt ik in een gevoel van leegheid dat ik goed ken van vroeger. Als kind heb ik veel in mijn eentje gescharreld en voelde ik me vaak eenzaam. In die beangstigende draaikolk waar tijd en ruimte door een afvoerputje lijken te gaan (en ik erachteraan) wil ik niet meer terechtkomen.

Muzikaal weerbericht

De remedie heb ik lang geleden gevonden (men noemde mij toen nog zelfstandig ondernemer). Ik weef mooie dingen door de dag. Als ik 's morgens mijn werk-woonkamer binnenkom, gaat meteen de muziek aan. Vanochtend kwam als eerste *Four seasons in one day* van *Crowded House* uit de speakers. Een muzikaal weerbericht als metafoor voor de stemmingswisselingen waaraan een mens ten prooi kan vallen en die ik zelf zo goed ken. Een wolk die voor de zon schuift kan mijn gemoed verzwaren, ook al weet ik dat de opklaring even snel en onverwacht kan komen. Troost en herkenning dus. Zo'n liedje kan net wat schraalte weghalen, alsof het licht om mij heen zijn neonkleur wordt afgenomen en een cognackleurige gloed krijgt, waardoor het proces van gewenning aan de nieuwe dag aanmerkelijk soepeler verloopt. Dát kan een liedje bij mij bewerkstelligen. En of dat nu een sonate van Chopin is, een voor gitaar bewerkt stuk van Bach of de stem van Tim Finn van *Crowded House*, dat maakt niet zoveel uit. De Muzen en de muzen: ze kwijten zich bij mij allemaal even goed van hun taak.

Eenmaal gezeten aan mijn bureau, begin ik met een tekst uit *De dagelijkse stoïcijn*. Een boek volgens de formule van een scheurkalender: schrijver Rian Holiday selecteerde voor elke dag van het jaar een citaat van een stoïcijnse filosoof, dat hij voorziet van een beknopte exegese. Zo las ik vanochtend: *'Het zijn niet de gebeurtenissen zelf die mensen hinderen, maar hun oordeel hierover'* (Epictetus).

Bemoediging

Ik heb gemerkt dat ik mijn dag – en daarmee mezelf – een andere kant opstuur als ik met zo'n filosofische wijsheid begin. Ik gun mezelf een moment van beschouwing, laat de woorden rustig binnenkomen en stel mezelf de vraag wat ze mij nu willen vertellen. Het zojuist aangehaalde citaat van 10 april geeft mij een gevoel van bemoediging. Het maakt me vrijer om te experimenteren en laat me minder zwaar terugkijken op dingen die ik heb ondernomen

en die anders uitpakten dan ik wilde. De strengheid over mezelf verdwijnt. Ik word lichter.

Terwijl ik dat allemaal overdenk, hebben de deadlines en de waan van de dag nog even geen vat op mij. Eenmaal aan de arbeid, leg ik mijn denkbeeldige pen af en toe weg en lees een gedicht of herlees een passage uit een roman. Op dit moment is dat *De kracht van woorden*, van Paul Mercier. Elke pagina bevat voltreffers; passages die zich prima zelfstandig laten herlezen, omdat er zoveel moois schuilt in de zinnen zelf, dat je het grotere verhaal niet eens nodig hebt om te kunnen genieten.

Levensadem

Hoe komt het dat de Muzen en muzen mij steeds weer helpen de stap naar het leven te zetten – want dat is wat er gebeurt? Ik maak contact met iets dat veel groter is dan mijn eigen leventje en heb die levensadem nodig om op gang te komen. Ik moet aangeblazen worden, beneveld door het leven. Als ik een citaat van een stoïcijn lees, ben ik mij ineens gewaar van het feit dat ik sta in een verticale traditie. De wetenschap dat er honderden of duizenden jaren geleden ook mensen waren die antwoorden zochten op de grote levensvragen, biedt troost en geeft mij een gevoel van verbinding. Door de eeuwen heen hebben schrijvers, beeldend kunstenaars, dichters, denkers en musici geworsteld met pijn, angst voor de dood, verdriet om verlies, en zochten en vonden wijze antwoorden. Wat diep binnendringt: al lijkt het soms zo, ik sta er niet alleen voor.

Inspiratie

Bij hedendaagse en alledaagse kunst gebeurt hetzelfde maar dan op horizontaal niveau. Er zijn broers en zussen die zich kwetsbaar durven opstellen, die hun ziel laten spreken via een schilderij, een beeld, een film of een muziekstuk. Zo zocht ik tijdens een schrijfpauze, een half uur geleden, Alex Roeka nog even op: *Wil je voorzichtig zijn, want waar het hecht zit ook de pijn*. Jaloersmakend mooi! Kon ik maar één keer in mijn leven zo'n zin bedenken! Dat is mijn eerste gedachte. En mijn tweede: misschien moet ik dat tóch maar eens proberen. En daarmee kom ik op die andere betekenis die de Muzen en muzen voor mij hebben. Naast het bieden van troost zetten ze me aan tot creatie. Ze inspireren me. Ik krijg er zowaar zin in, zoveel zin dat ik dit stuk ben gaan schrijven. En daar zag het een paar uur geleden, toen ik net opstond, toch echt niet naar uit. 🐛